Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ inserțiunilorŭ: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔRŬ DE DUMINECĂ 29)

„Gazeta“ ese în fiă-care di
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brașovŭ
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unu anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unu anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtu și inserțiunile suntu a se plăti înainte.

Nr. 157.—Anulŭ LVI. | Brașovŭ, Duminecă, 18 (30) Iulie | 1893.

Conferența și barbariile dela Turda.

Brașovŭ, 17 Iulie v.

Orĭ de câte-orĭ se adună Românii ca sĕ se sfătuéscă asupra sorții lorŭ politice și sĕ chibzuiască, cum sĕ-șĭ mai îndrepte pașii și cum sĕ lupte mai bine, ca sĕ-șĭ recâștige drepturile călcate în picióre, dușmanii noștri turbéză de mâniă și simțulŭ lorŭ de rĕsbunare îĭ face sĕ-șĭ pérdă tótă mintea și totŭ cumpĕtulŭ.

Nu se putea sĕ nu se dea pe față acéstă neîmpăcată ură și dușmănia și acum, după conferența națională dela Sibiiu, care a datŭ cea mai strălucită dovadă, că Românii în fața asupritorilorŭ, suntŭ una și nedespărțițĭ, gata la orĭ-ce jertfă pentru liberarea neamului lorŭ.

Ungurii, fanatisațĭ și ațîțațĭ mereu în contra nóstră, au fostŭ adêncŭ turburațĭ la scirea, că Românii toțĭ, fără de nicĭ o deosebire, susținŭ cu tăriă plângerile cuprinse în Memorandŭ și că suntŭ hotărîțĭ a continua lupta pentru drepturile lorŭ.

Cei mai înrăutățițĭ și sĕlbaticĭ dintre ei, revoluționarii Ungurĭ din Turda, însĕ nu s'au pututŭ stăpâni și mănia lorŭ a isbucnitŭ în sĕvîrșirea unorŭ nouĕ fapte barbare și fărădelege, atacândŭ ca bandiții casele pacĭnicilorŭ fruntașĭ românĭ din Turda.

Cu cea mai adêncă mâhnire a sufletului ne scrie unŭ Românŭ din Turda, că acolo ei nu mai suntŭ sigurĭ de viéța lorŭ și esclamă în durerea sa: „decâtŭ o viéță atâtŭ de torturătóre, mai bine mórte!“

Eată unde au adusŭ lucrurile tirănia, volniciile și nedreptățile! Eată ce se întêmplă, când fărădelegile, în locŭ sĕ fiă pedepsite, suntŭ luate în apĕrare de către cei dela putere!

Acestea suntŭ ródele acelui patriotismŭ unguurescŭ, cu care vorŭ sĕ ne îndópe cu de-a sila și pe noi. Le vedemŭ cu spaimă și cu îngrozire: ura deslănțuită între cetățenĭ, liniștea lorŭ turburată, cinstea și dreptatea lovită în față, orênduirea și ocârmuirea publică sguduită și pătată prin vĕrsare de sânge!

Mai trebue óre sĕ spunemŭ, că unŭ statŭ în care se potŭ petrece astfeliu de lucrurĭ și în care destrĕulŭ celorŭ dela stăpânire a ajunsŭ la unŭ astfelŭ de gradŭ, nu póte dăinui?

Și cine pórtă vina la acésta, décă nu Maghiarii înșĭ-șĭ și politica lorŭ nenorocită?

In cele din urmă va trebui sĕ ia posițiă și stăpânirea maghiară față cu ticălósele uneltirĭ ale șovivismului unguurescŭ. Va fi silită la acésta, căcĭ tóte în lume mergŭ numai până la unŭ locŭ.

Dér sĕ trecemŭ la fapte și sĕ lăsămŭ sĕ urmeze raporturile despre conferență și nouĕle barbarii din Turda.

Conferența națională

ținută în Sibiiu în 23 și 24 Iulie n. c.

Câtŭ de grele suntŭ vremile, în carĭ trăimŭ, câtŭ de mare este îngrijirea și nemulțămirea, ce ne-a cuprinsŭ în urma prigonirilorŭ nesfêrșite, s'a doveditŭ strălucitŭ prin viulŭ interesŭ, ce l'au manifestatŭ Românii noștri din tóte părțile față cu conferența națională din Dumineca trecută. Delegații toțĭ, afară de cei ce au fostŭ împedecațĭ de-a veni, s'au presentatŭ de cu vreme la acéstă mare consfătuire din Sibiiu.

Dér nu numai delegații, ci tóte păturile poporului nostru au manifestatŭ interesulŭ lorŭ pentru conferență, venindŭ sĕ ia parte la ea cu miile, mai alesŭ țĕranii de prin prejurŭ. Insĕ-șĭ foile unguurescĭ stabilescŭ numĕrulŭ celorŭ presențĭ pentru conferență la 3—4000. Au fostŭ între țĕranĭ unŭ numĕrŭ însemnatŭ de Moțĭ dela Abrudŭ, Buciumŭ și Câmpenĭ. Cu ei a venitŭ și musica lorŭ națională, compusă din țĕranĭ, sub conducerea învĕțătorului Corcheșŭ. Au mai venitŭ și mulțĭ de pe la Gura-rîului și dela Cutŭ, cei mai mulțĭ au fostŭ însĕ din Sĕliște și din celelalte sate din giurulŭ Sibiiului. Toțĭ erau îmbrăcațĭ în haine de sĕrbătóre; îțĭ era dragŭ sĕ-i vedĭ preâmblându-se pe stradele Sibiiului.

Printre óspeții românĭ vĕdurămŭ și mai mulțĭ distinșĭ frațĭ de-ai noștri din România, precum d-nii: Ionelŭ Grădișteanu, Ciuflea, G. Bursanŭ, G. Cantacuzino, Drocŭ Barcianu, Dr. Drăgescu, Dr. Stăncescu, V. Epurescu și alții.

Printre diariștii de dincolo, carĭ au venitŭ anume pentru Conferență, am observatŭ pe d-nii: Cosăcescu („Lupta“), A. Rubinŭ („Indépendance Roumaine“), Lupulescu („Românulŭ“), Quen (corespondentŭ alŭ foilorŭ englese la Bucurescĭ), Axente, Iliescu, Colescu și alții.

Supușii streinĭ n'au fostŭ admișĭ la Conferență și au luatŭ parte numai la serbările afară de conferență. Raportorulŭ diarului „Indépendance Roumaine“, nesciindŭ de acéstă oprire, a intratŭ în sală, dér a fostŭ provocatŭ de poliția sĕ o părăséscă.

Conferența însa-și a fostŭ imposantă. Sala cea mare de întrunirĭ din Sibiiu, care cuprinde ca la 1500 de ómenĭ, era îndesuită. La mijlocŭ ședeau pe scaune delegații: la drépta și în stânga era publicŭ privitorŭ, între care mai cu sémnă țĕranĭ. Galeria era plină de dame române din Sibiiu și din tóte părțile. Pe estrada cea mare din frunte erau mesele pentru comitetŭ, pentru diariștĭ și pentru căpitanulŭ poliției.

După órele 10 sosì comitetulŭ, în frunte cu președintele Dr. Rațiu, și fù salutatŭ cu aplause sgomotóse și îndelungate. Ocupându-șĭ loculŭ la masa din frunte, președintele Dr. I. Rațiu rosti discursulŭ de deschidere.

In discursulŭ sĕu de deschidere, președintele arată pe scurtŭ istoriculŭ luptelorŭ nóstre din trecutŭ. La 1848 Românii se proclamară pe sine ca națiune de sine stătătóre, egalŭ îndreptățită cu celelalte națiunĭ din țéră, și jurară în modŭ solemnŭ pe Câmpulŭ libertății dela Blașiu, că nu se vorŭ lăpĕda nicĭ-odată de limba și naționalitatea română. La 15 anĭ mai târdiu, acéstă vechiă și dréptă dorință a Românilorŭ s'a ridicatŭ la valóre de lege, aducêndu-se legea pentru egala îndreptățire a tuturorŭ naționalităților din țéră. Prin acéstă lege, limba română era recunoscută ca limbă oficiósă la tóte tribunalele și diregĕtoriile din țéră, tocmai așa, ca și limba maghiară și germană.

La 1867 însĕ, Ungurii fără învoirea Românilorŭ și numai așa de capulŭ lorŭ, uniră Ardealulŭ cu Țéra unguréscă. De aci înainte ei nu mai voiră sĕ scie de legĭ, drepturile nóstre le-au călcatŭ în picióre din di în di mai multŭ, ba după ce ne-au luatŭ tóte, și-au pusŭ de gândŭ sĕ ne ia și viéța, — sĕ ne maghiariseze.

In contra unirei Ardealului cu Țéra unguréscă, Românii au protestatŭ, până chiarŭ și la împĕratulŭ, dér nu i au ascultatŭ nimenĭ.

In fața acestei împrejurărĭ, toțĭ Românii se uniră și în conferența lorŭ națională dela 1881, ce s'a ținutŭ la Sibiiu, îșĭ formară unŭ programŭ naționalŭ, în care în 9 puncte cuprinseră dorințele lorŭ, pentru a cărorŭ realisare au hotărîtŭ sĕ lupte până când vorŭ isbuti.

Fiind-că însĕ Ungurii merseră totŭ înainte cu asupririle lorŭ, Românii în conferența din 1892 hotărîră sĕ înainteze fără amânare unŭ Memorandŭ către corónă, în care sĕ mai arate odată împĕratului dorințele și plângerile lorŭ și sĕ-lŭ róge pentru dreptate. Cu Memorandulŭ s'au și dusŭ până la Viena, dér acolo aflară ușile încuiate și așa au trebuitŭ sĕ se întórcă acasă fără nicĭ o mângâiere. Ba ce-i mai multŭ, Ungurii începură acum o gónă și mai sĕlbatică în contra Românilorŭ; pe cei ce au

---

FOILETONULŬ „GAZ TRANS.“

Ce face șcóla și purtarea bună!

Când prindeamŭ a face cunoscință cu vecinii, de sciamŭ că ésta e Ionŭ și cela Petre, cela Marțica și celalaltŭ Vila, atuncĭ, ca copilŭ micŭ, prinseiu a cunósce și pe badea Pantilimonŭ și nu l'amŭ uitatŭ și nu l'oiu uita în vecĭ: omŭ mĕruntŭ, frumușelŭ, pĕrulŭ capului tunsŭ, dér giurŭ împregiurŭ totușĭ lăsațĭ nisce ciupĭ anume în adinsŭ, în formă de streșină, carĭ dinapoi ajungeau până peste gulerulŭ sumanului, ér înainte până peste frunte și urechĭ; purta mustețe scurte, barbă rasă și era totŭ-d'auna bine îmbrăcatŭ, nesdremțurosŭ, cu ciórecĭ bunĭ albĭ, cu opincĭ cu curele, cu pieptarŭ bunŭ, lungŭ și albŭ, și cu sumanŭ cernitŭ.

N'așĭ jura, că óre purtat'a curea (șerparŭ) orĭ ba? Destulŭ, că îlŭ cunosceamŭ bine dintr'unŭ satŭ de ómenĭ, că-lŭ vedeamŭ desŭ pe la casa nóstră: véra la sapă, secere și strînsŭ de fĕnŭ, tómna la culesŭ de cucuruzŭ, ér iérna: mai după unŭ lemnŭ, mai după bucate, mai după de dulce, și din când în când câte cu unŭ pieptarŭ orĭ cojocŭ cârpitŭ „ca nou“. Acestŭ omŭ era Pantilimonŭ cojocarulŭ. Nu sciamŭ unde șede, că pe ulița nóstră nu ședea, dér sciamŭ, că-i dela noi din satŭ. 'Ii cunosceamŭ și muierea, pe lelea Irina Pantilimonésa. Ea încă era iérna véra pe la noi, mai în lucru, mai după câte ceva.

Când prinseiu a âmbla la șcóla din satŭ, începuiŭ a face și cunoscințe nouĕ; devenindŭ din ce în ce mai mare, mĕ făcui din ce în ce mai curiosŭ și mai cutezătorŭ; voiamŭ sĕ sciu, că cela unde șede? la cesta în casă cum e? cine are prune în grădină? a cărui pere prindŭ a se mălăeța? care babă nu alungă copiiĭ dela hurlupĭ? ș. a.

Făcêndŭ astfelŭ de cunoscințe și încercărĭ, chiar în anulŭ când prinseiu a âmbla la șcólă, nemerìĭ și în casa badei Pantilimonŭ. Era chiar în dosulŭ șcólei, în ulița Giurgescilorŭ. Par'că și acum o vĕdŭ cu ușa tindii către drumŭ; totŭ către drumŭ și o feréstră mică, casa depărtată de drumŭ ca de 25 pașĭ și aședată de-alungulŭ. Era acoperită cu nisce pae vechĭ, afumate, dér pe la streșinĭ vîrîtŭ icĭ colea câte unŭ snopŭ de paie mai puținŭ vechiu, mai puținŭ afumatŭ. Dinaintea casei pagiște verde, care par'că dicea: érbă 'n curte, sĕrăciă 'n casă: Câte-va galițe și vr'unŭ purcelŭ se vedeau véra pe dinaintea casei, prin troscoțelulŭ celŭ verde, dér colo tómna le ducea și acelea orĭ primarulŭ, pentru dare, orĭ jidanulŭ, pentru datoriile, ce le făcea Pantilimonŭ.

Multă beutură fără cumpĕtŭ scurtà dilele lui Pantilimonŭ, ér lelea Irina Pantilimonésa, rĕmase cu 5 copiĭ micĭ, 3 fete și 2 ficiorașĭ. Dér pre lângă tótă sĕrăcia, în care rĕmase după soțulŭ ei, ea-șĭ crescŭ copiiĭ cum îi ajutà Dumnedeu, mai și sătui, dér adesea flămândĭ; îi vĕdŭ scoșĭ din penele cele rele. Fetițele, care cum ajungea la vêrsta de a le băga slujnicuțe, mai la nisce gâsce, mai pre lângă niscarĭ copii micĭ de-ai ómenilorŭ cu stare, ér ficiorașii și-i ținù totŭ pe lângă sine.

Fiind-că le era casa chiar preste drumŭ dela șcólă, ei îșĭ petreceau timpulŭ mai multŭ în șcólă.

De când erau de 5 anĭ, ei totŭ acolo erau, orĭ sătui orĭ flămêndĭ, orĭ încălțațĭ orĭ desculțĭ, și puteau mai cu înlesnire, decâtŭ toțĭ băieții din satŭ sĕ cerceteze șcóla. Cum se făcea diuă, ei erau în șcólă, iérna véra. De-oparte, căcĭ în șcólă iérna era mai caldŭ decâtŭ la ei acasă, apoi fiindŭ numai preste drumŭ dela ei de acasă, orĭ pe ce vreme în câteva sărite erau acolo, unde până venia dascălulŭ, se jucau în voia cea bună, ér după ce sosia acela, învĕțau câtŭ le ajungeau puterile.

Destulŭ că copiiĭ îndrăgiseră atâtŭ de tare șcóla, câtŭ mumei lorŭ, pe lângă totŭ nĕcasulŭ și pre lângă tótă sĕrăcia, îi era milă sĕ-i rupă dela șcólă și sĕ-i dea slugĭ. Celŭ mai